

SLOVENSKÁ KOMISIA CHEMICKEJ OLYMPIÁDY

CHEMICKÁ OLYMPIÁDA

55. ročník, školský rok 2018/2019

Kategória EF

Domáce kolo

**RIEŠENIE A HODNOTENIE TEORETICKÝCH
ÚLOH**

RIEŠENIE A HODNOTENIE ÚLOH ZO VŠEOBECNEJ A FYZIKÁLNEJ CHÉMIE

Chemická olympiáda – kategória EF – 55. ročník – školský rok 2018/2019

Domáce kolo

Daniel Vašš

Maximálne 15 bodov (b).

Riešenie úlohy 1 (7,5 b) JUNIOR

0,5b $M(H_2) = 2 \times M(H) = 2 \times 1,0079 \text{ g mol}^{-1} = 2,0158 \text{ g mol}^{-1}$

1b $n = \frac{m}{M} = \frac{200 \text{ g}}{2,0158 \text{ g mol}^{-1}} = 99,22 \text{ mol}$

1b $pV = nRT \Rightarrow V = \frac{nRT}{p}$

0,5b $T = 273,15 + t = 273,15 + 15 = 288,15 \text{ K}$

1,5b $V = \frac{99,22 \text{ mol} \times 8,314 \text{ J mol}^{-1} \text{ K}^{-1} \times 288,15 \text{ K}}{101325 \text{ Pa}} = 2,346 \text{ m}^3$

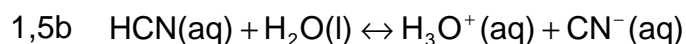
1b $V(\text{gula}) = \frac{4}{3} \pi r^3 \Rightarrow r = \sqrt[3]{\frac{3 \times V}{4\pi}}$

1b $r = \sqrt[3]{\frac{3 \times 2,346 \text{ m}^3}{4 \times \pi}} = 0,8244 \text{ m}$

1b $d = 2 \times r = 2 \times 0,8244 \text{ m} = 1,649 \text{ m}$

Riešenie úlohy 2 (7,5b) JUNIOR, SENIOR

a)

Za správny zápis reaktantov a produktov je 0,5 b, za koeficienty 0,5 b, za šípku ($\leftrightarrow$) 0,5 b.

b)

1b zo zadania vyplýva, že hmotnostnú koncentráciu roztoku možno považovať za $c_m = 5 \text{ g dm}^{-3}$

$$\text{potom } c = \frac{c_{hm}}{M} = \frac{5 \text{ g dm}^{-3}}{27,0259 \text{ g mol}^{-1}} = 0,1850 \text{ mol dm}^{-3}$$

$$1b \quad Ka = 10^{-pKa} = 10^{-9,22} = 6,026 \times 10^{-10}$$

$$1b \quad c \geq 1000 \times Ka \Rightarrow 0,1850 \geq 1000 \times 6,026 \times 10^{-10} \text{ podmienka je splnená, potom}$$

$$1b \quad pH = \frac{1}{2}(pKa - \log c)$$

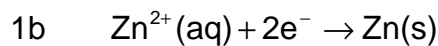
$$1b \quad pH = \frac{1}{2}(9,22 - \log 0,1850) = 4,24$$

c)

1b Charakteristický zápach je po mandliach.

Riešenie úlohy 3 (7,5 b) SENIOR

a)

b)

$$1,5b \quad m = \frac{M}{F \times z} \times I \times t$$

$$1b \quad t(\text{s}) = 60\text{s} \times \text{min}^{-1} \times 7\text{min} = 420\text{s}$$

$$1b \quad m = \frac{65,38 \text{ g mol}^{-1}}{96485 \text{ A s mol}^{-1} \times 2} \times 10 \text{ A} \times 420\text{s} = 1,42 \text{ g}$$

$$1b \quad V = \frac{m}{\rho} \quad V = \frac{1,42 \text{ g}}{7,14 \text{ g cm}^{-3}} = 0,199 \text{ cm}^3$$

$$1b \quad S = \frac{V}{d} = \frac{0,1989 \text{ cm}^3}{0,003 \text{ cm}} = 66,3 \text{ cm}^2$$

c)

1b Vytvorením pasívnej vrstvy oxidov zabraňujúcich ďalšiemu prístupu kyslíka.

RIEŠENIE A HODNOTENIE ÚLOH Z CHÉMIE PRÍRODNÝCH LÁTKO A BIOCHÉMIE

Chemická olympiáda – kategória EF – 55. ročník – školský rok 2018/2019

Domáce kolo

Miloslav Melník

Maximálne 15 bodov (b).

JUNIOR – 37,5 pomocných bodov (pb); úlohy 1 a 2.

Pri prepočte pomocných bodov pb na konečné body b použijeme vzťah:

pomocné body (pb) × 0,400

SENIOR – 60 pomocných bodov (pb); úlohy 1 až 3.

Pri prepočte pomocných bodov pb na konečné body b použijeme vzťah:

pomocné body (pb) × 0,250

Riešenie úlohy 1 (15 pb – JUNIOR, SENIOR)

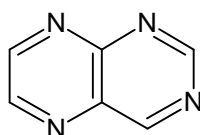
3 pb 1.1 (a) Systémové názvy zlúčenín (po 0,25 pb):

a – azín, b – azinán, c – 1,3-diazín, d – 1,3-diazinán (1 pb)

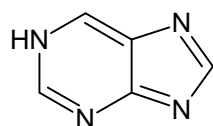
(b) Triviálne názvy (po 0,5 pb): a – pyridín, c – pyrimidín (1 pb)

(c) Alkaloidom je nikotín (0,5 pb). V organizme vyvoláva stav relaxácie a stimuluje myslenie a pozornosť, stimuluje činnosť srdca a spôsobuje extrémne silnú závislosť (0,5 pb). Uznať aj iné účinky nájdené v literatúre a pripisované nikotínu.

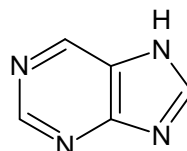
5,5 pb 1.2 (a) Vzorec pteridínu: (0,5 pb)

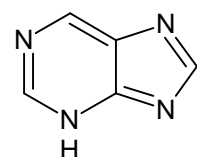
(b) Tautomérne formy purínu (za každý vzorec a názov po 0,25 pb): (2 pb)

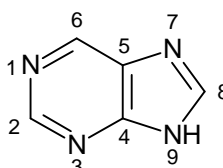
1H-purín

7H-purín

3H-purín

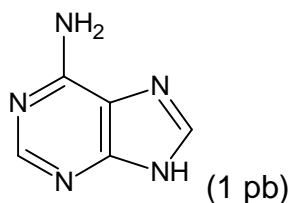
9H-purín

V nukleotidoch sa vyskytuje 9*H*-purín. (0,5 pb)

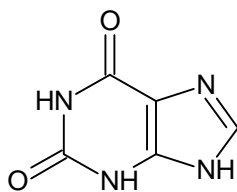
(c) Ide o koenzým flavínadenín-dinukleotid FAD (2 pb). Zúčastňuje sa oxidačno-redukčných reakcií (hydrogenačné a dehydrogenačné reakcie, prenos vodíka) (0,5 pb).

1,5 pb 1.3 ATP – adenosíntrifosfát, UTP – uridíntrifosfát, CTP – cytidíntrifosfát

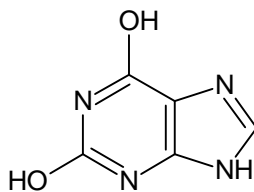
2 pb 1.4 ATP obsahuje adenín – purín-6-amín (9*H*-purín-6-amín): (1 pb)

3 pb 1.5 (a) Xantín: (1,5 pb)

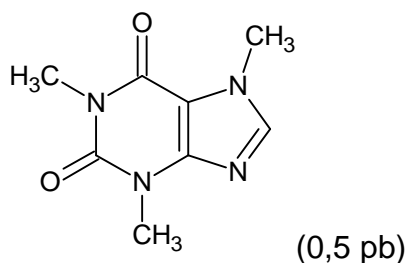
oxo-forma

enol-forma

purín-2,4-diol

(b) Kofeín – 1,3,7-trimetyl xantín (1 pb)

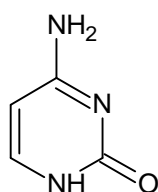

(0,5 pb)

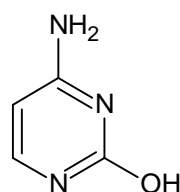
Riešenie úlohy 2 (22,5 pb – JUNIOR, SENIOR)

1,5 pb 2.1 Cytosín, uracil, tymín..

2 pb 2.2 Cytosín: (0,5 pb)

oxo-forma

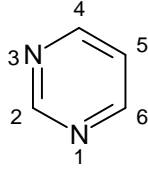

enol-forma

4-aminopyrimidín-2-ol (1,5 pb)

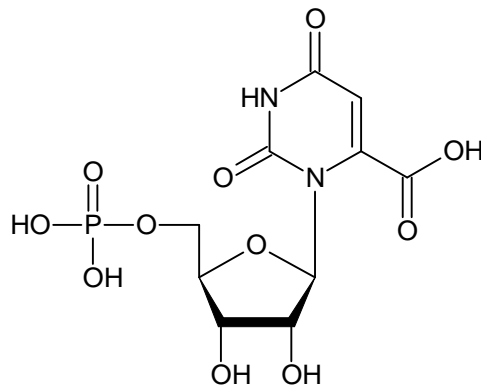
5 pb **2.3** (a) Karbamoylfosfát vzniká z oxidu uhličitého CO₂ (resp. HCO₃⁻), glutamínu Gln a adenzíntrifosfátu ATP. (1,5 pb)

(b) Karbamoylfosfát tvorí v pyrimidíne atómy č. 2 a č. 3. (2 pb)

(c) Vznik karbamoylfosfátu katalyzuje enzým, ktorý je inhibovaný koncovými produktami syntézy pyrimidínových nukleotidov – UDP, UTP, CTP. (1,5 pb)

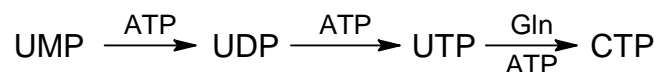
2 pb **2.4** OMP – orotidínmonofosfát (0,5 pb)

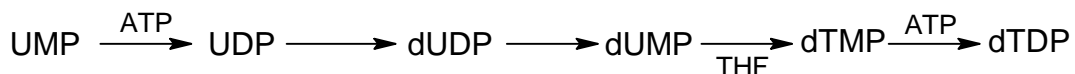
. (1,5 pb)

Vo vzorci môžu byť kyslé skupiny vo forme aniónov, prípadne fosfát znázornený schematicky (značka P v kruhu).

2 pb **2.5** Vznik CTP z UMP (za každú skratku nukleotidu okrem ATP po 0,5 pb):

3 pb **2.6** Vznik CTP z UMP (za každú skratku nukleotidu okrem ATP po 0,5 pb):

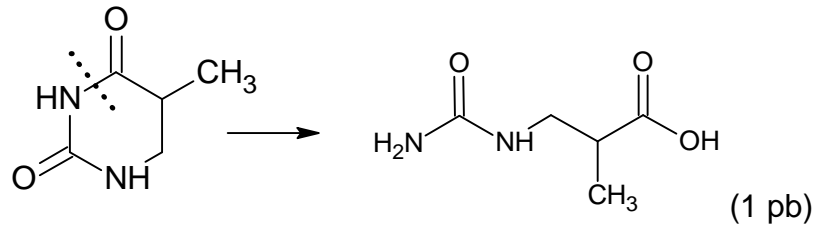

3 pb **2.7** **A** – N⁵,N¹⁰-metyléntetrahydrofolát; **B** – dihydrofolát (DHF); **C** – tetrahydrofolát (THF)

Namiesto folát môže byť folová kyselina alebo listová kyselina.

1 pb **2.8** Medziproduktom je dihydrotymín (0,5 pb) a vzniká rozkladom tymínu (0,5 pb).

3 pb **2.9** Rozkladom dihydrotymínu vzniká β-ureidoizomaslová kyselina (β-ureidoizobutyrate): (1 pb)

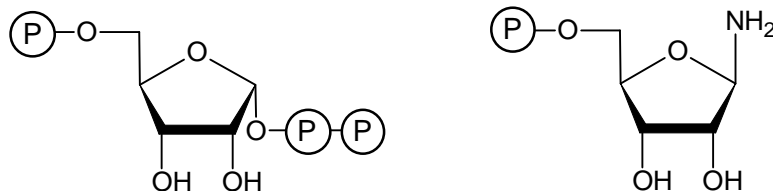

Miesto štiepenia – 1 pb.

Riešenie úlohy 3 (22,5 pb – SENIOR)

1 pb 3.1 Adenín (0,5 pb) a guanín (0,5 pb).

2 pb 3.2 Vzorce PRDP (1 pb) a 5-fosforibozylamínu (1 pb):

Vo vzorcoch môžu byť fosfátové skupiny znázornené pomocou štruktúrnych vzorcov (disociované aj nedisociované).

1,5 pb 3.3 Vznik 5-fosforibozylamínu inhibujú konečné produkty syntézy purínových nukleotidov *de novo* – adenzínmonofosfát AMP a guanozínmonofosfát GMP (ako aj ich di- a trifosfáty) (1 pb) a alostericky aktivuje samotný PRDP (0,5 pb).

1,5 pb 3.4 PRDP je dôležitou látkou pre syntézu pyrimidínových nukleotidov (0,5 pb), nikotínamidových nukleotidov (NAD⁺ a NADP⁺) (0,5 pb) a zúčastňuje sa aj záchranných reakcií (0,5 pb).

4,5 pb 3.5 (a) N³ a N⁹ – glutamín Gln, C⁸ – jednouhlíkatý zvyšok viazaný na THF, C⁴, C⁵ a N⁷ – glycín Gly. (každý atóm po 0,5 pb = 3 pb)

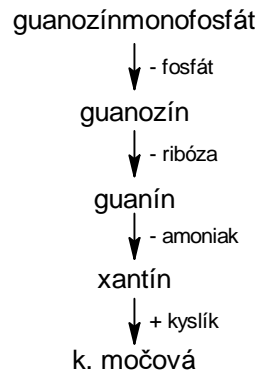
(b) Oxid uhličitý CO₂, kys. asparágová (aspartát) Asp, jednouhlíkatý zvyšok viazaný na THF. (1,5 pb)

4 pb 3.6 (a) Inozínmonofosfát. (0,5 pb)

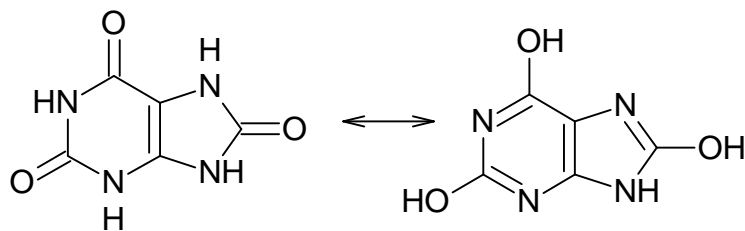
(b) AMP vzniká amináciou IMP, pričom donorom aminoskupiny je kyselina asparágová Asp (cez medziprodukt adenylosukcinát). Energiu na priebeh reakcie poskytuje hydrolýza GTP. (1,5 pb)

(c) GMP vzniká z IMP oxidáciou (dehydrogenáciou) hypoxantínu v IMP na xantín v prítomnosti NAD^+ a následnou amináciou xantínu, pričom donorom aminoskupiny je glutamín Gln. Energiu na priebeh reakcie poskytuje hydrolýza ATP. (2 pb)

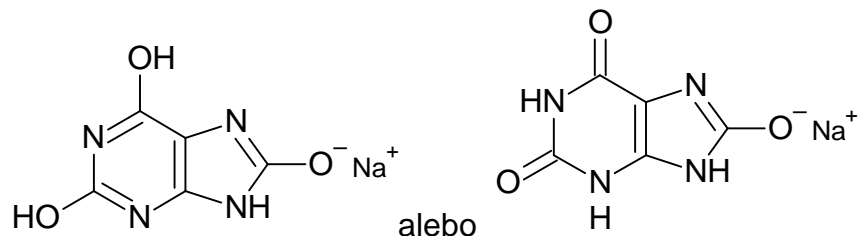
2,5 pb **3.7** Schéma rozkladu GMP na kyselinu močovú: (každý názov po 0,5 pb)

2 pb **3.8** Tautomérne formy kyseliny močovej:

1,5 pb **3.9** (a) Vzorec soli kyseliny močovej (urátu sodného): (1 pb)

(b) Keďže disociačná konštanta má hodnotu 5,4, potom nedisociovaná forma kyseliny močovej bude prevládať pri hodnote pH menšej ako 5,4. (0,5 pb)

2 pb **3.10** Pri zvýšení koncentrácie soli kyseliny močovej v dôsledku hyperurikémie sa znižuje rozpustnosť tejto soli v krvi. V synoviálnej tekutine kĺbov (hlavne palec na nohe) vznikajú kryštáliky, ktoré sa ukladajú v kĺboch a spôsobujú zápal (1 pb). Zároveň sa zvyšuje množstvo kyseliny močovej vylučovanej močom, čo môže spôsobiť vznik močových kameňov z málo rozpustnej kyseliny močovej (predovšetkým v kyslom moči) (1 pb).

RIEŠENIE A HODNOTENIE ÚLOH Z ORGANICKEJ CHÉMIE

Chemická olympiáda – kategória EF – 55. ročník – školský rok 2018/2019

Domáce kolo

Alena Olexová

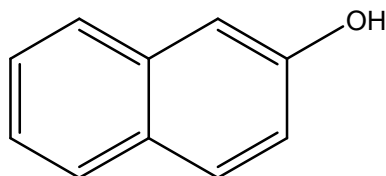
Maximálne 10 bodov (b), resp. 55 pomocných bodov (pb)

Pri prepočte pomocných bodov pb na konečné body b použijeme vzťah:
pomocné body (pb) × 0,182

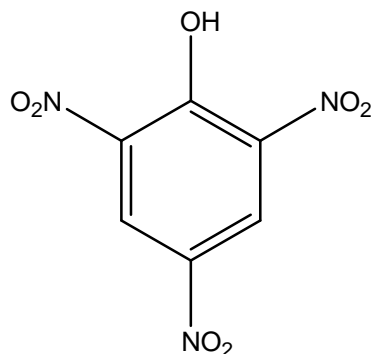
Riešenie úlohy 1 (3 pb)

Po 1 pb za správny vzorec.

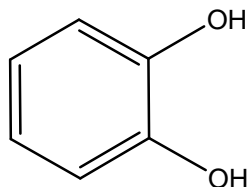
1 pb a)

1 pb b)

1 pb c)

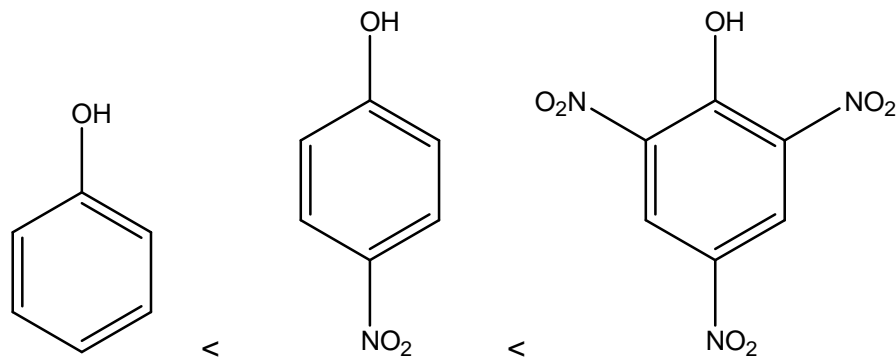

Riešenie úlohy 2 (8 pb)

Po 1 pb za každé správne umiestnenie

5 pb a) $\text{CH}_3\text{-OH} < \text{H}_2\text{O} < \text{fenol} < \text{H}_2\text{CO}_3 < \text{CH}_3\text{-COOH}$

3 pb b)

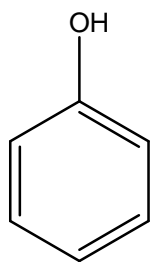

Riešenie úlohy 3 (3 pb)

1 pb za každú správne vybranú možnosť

Správne možnosti sú: b), c), e)

Riešenie úlohy 4 (12 pb)

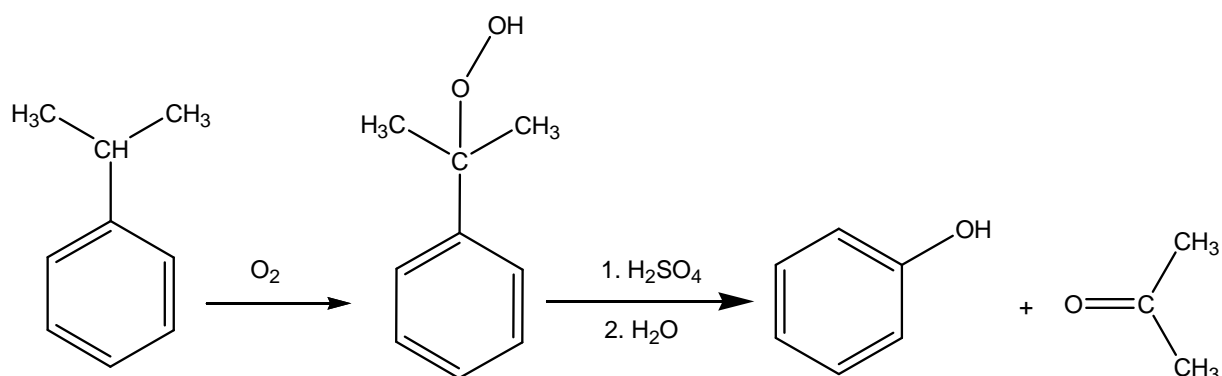

2 pb a) C_6H_5OH ,

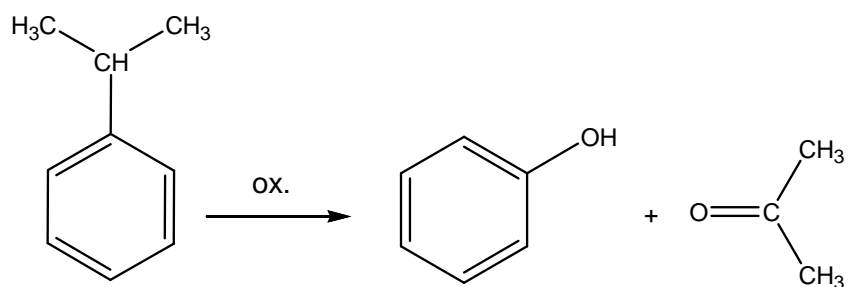
1 pb b) Vysoká elektrónová hustota aromatického jadra spôsobuje, že sa ľahšie odštiepi vodíkový protón.

1 pb c) orto- a para-

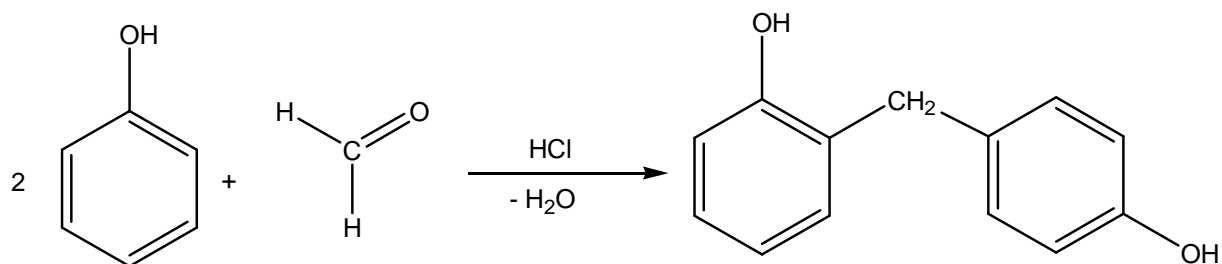
3 pb d)

alebo

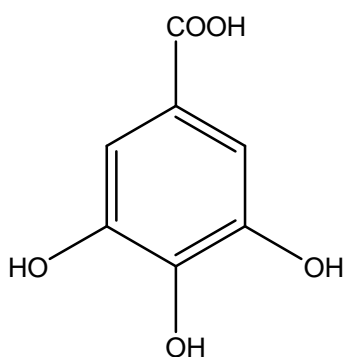

5pb e)

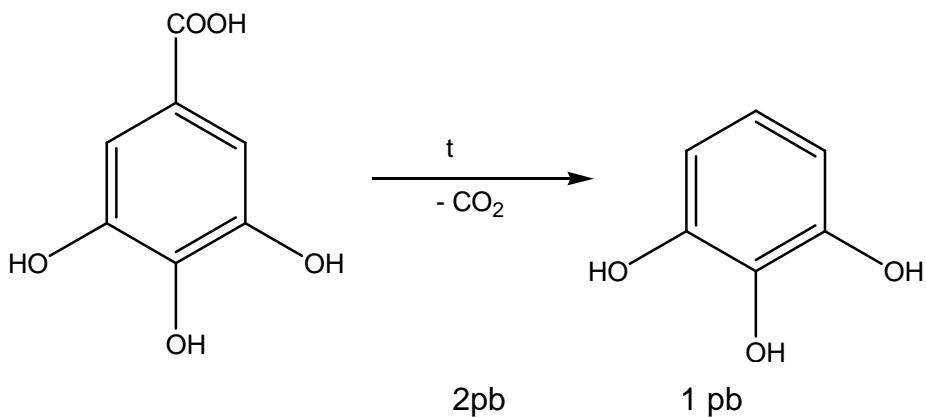
Riešenie úlohy 5 (5 pb)

1 pb a)

1 pb b) kyselina 3,4,5 - trihydroxybenzeová

3 pb c)

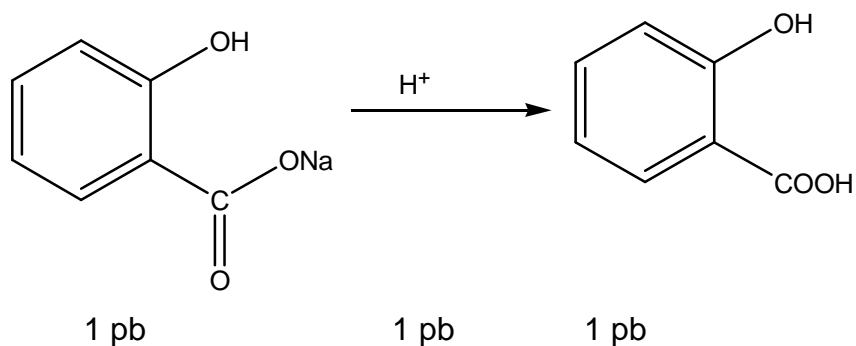
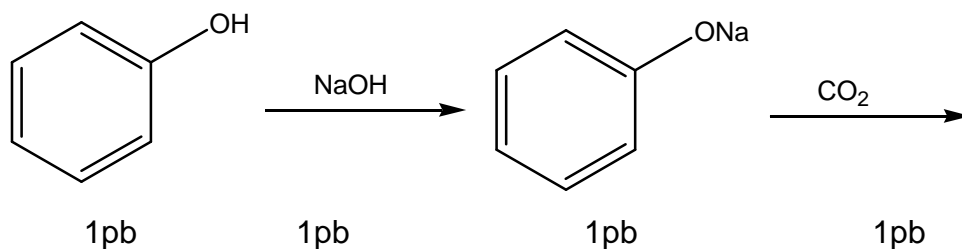

Riešenie úlohy 6 (2 pb)

Tymol, 2-izoprpyl – 5-metylfenol

Riešenie úlohy 7 (7 pb)

Po 1 pb za každú látku zúčastňujúcu sa reakcie.

Riešenie úlohy 8 (7 pb)

Po 1 pb za každú správne doplnenú látku:

A = H₂SO₄

D = fenyl-O-Na

B = H₂O

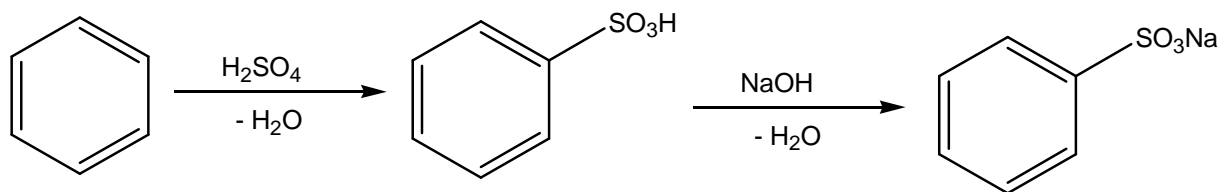
E = Na₂SO₃

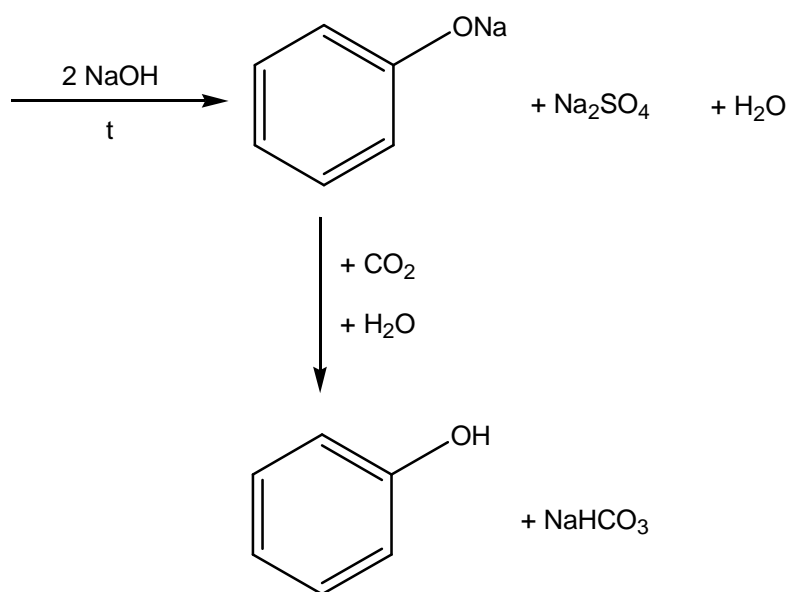
C = NaOH

F = H₂O

G = CO₂

Doplnená reakčná schéma:

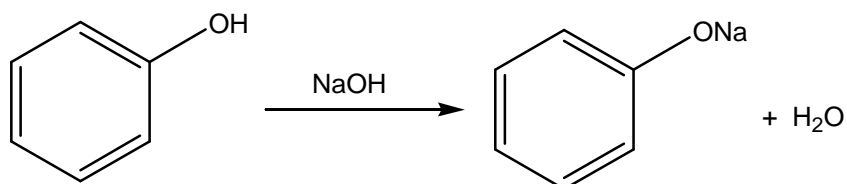

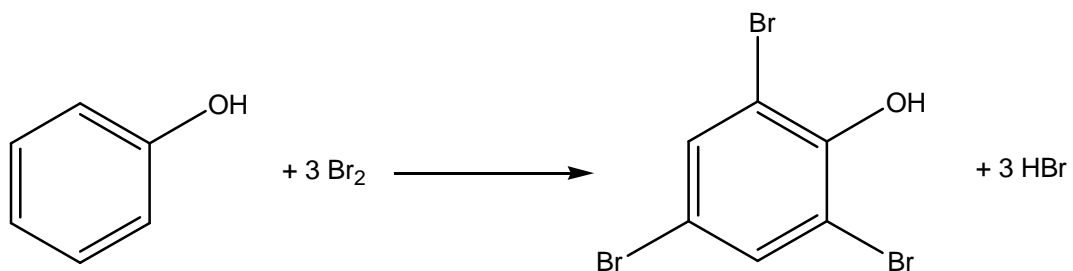
Riešenie úlohy 9 (8 pb)

Po 1 pb za každú správne doplnenú látku:

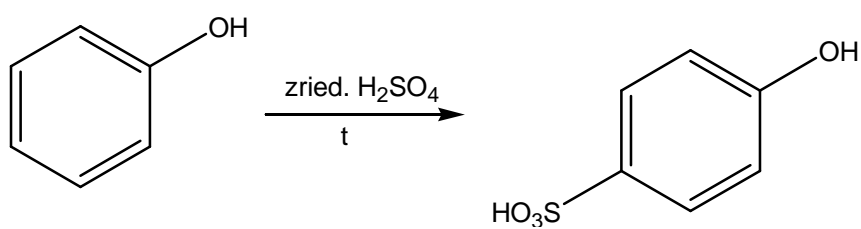
1 pb a)

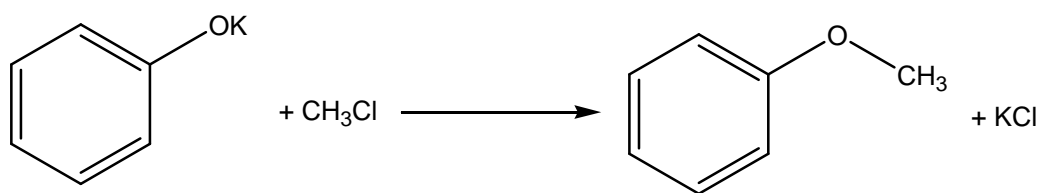
2 pb b)

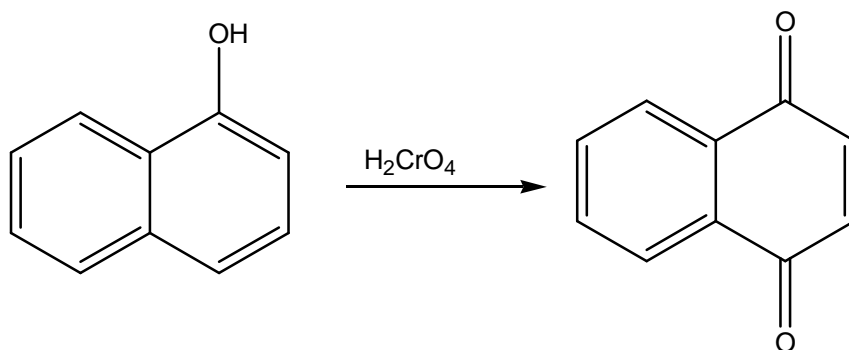
1 pb c)

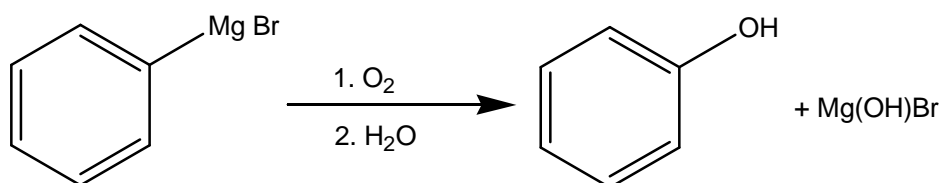
1 pb d)

1 pb e)

2 pb f)

RIEŠENIA DOPLKOVÝCH TEORETICKÝCH ÚLOH Z PRAXE

Chemická olympiáda – kategória EF – 55. ročník – šk. rok 2018/2019

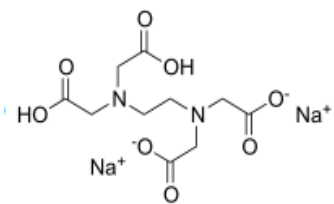
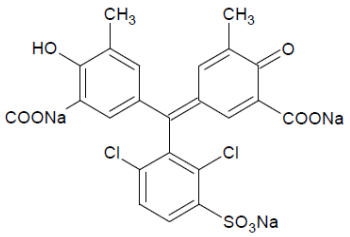
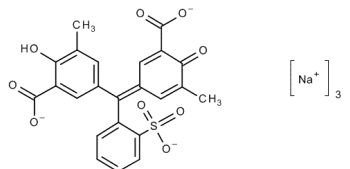
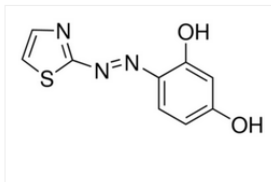
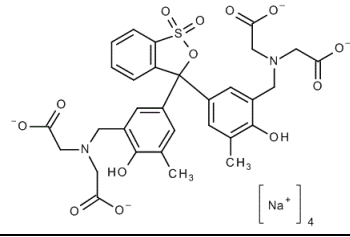
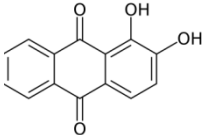
Domáce kolo

Martina Gánovská

Maximálne 20 pb = 10 bodov

1 pb = 0,5b

Úloha 1.1	1pb	Príklady odpovedí – za 4 metódy max. 1pb	
		metóda	Čo stanovíme
		AAS	Cr (III), Cr(VI)
		chelatometria	Cr(III)
		gravimetria	Ako chróman bárnatý, hydroxid chromitý
		Titracia železnatými iónmi môže byť vizuálna alebo potenciometrická	Chróman – nepriamo, následne stanovenie Fe ²⁺ manganometricky
		jodometria	Cr(VI)

		Príklady odpovedí – za 4 činidlá max. 1 pb	
		názov	vzorec
Úloha 1.2	1pb	Chelatón 3 (sodná soľ kyseliny ethyléndiaminotetraoctovej)	
		Chromazurol S (trojsodná soľ kyseliny 3-sulfo-2,6-dichloro-3,3-dimethyl-4-hydroxy-fuchson-5,5-dikarboxylovej)	
		eriochromcyanin R	
		4-(2-thiazolylazo)rezorcínol (2-(2,4-Dihydroxyphenylazo)thiazol)	
		xylenolová oranž	
		Alizarín S 1,2-dihydroxyanthrachinon	
Úloha 1.3	1pb	Zápis reakcií prípravy dichrómanu reakciou Cr ³⁺ katiónu s peroxidom vodíka $2Cr^{3+} + 3H_2O_2 + 10OH^- \rightarrow 2CrO_4^{2-} + 8H_2O$ $2CrO_4^{2-} + 2H^+ \rightarrow Cr_2O_7^{2-} + H_2O$	
Úloha 1.4	1pb	Rovnica reakcie 1,5-difenyلكarbazidom s dichrómanom	

Úloha 1.5	0,5pb	Rezonančná vlnová dĺžka $\lambda_{\text{REZ}} = 550\text{nm}$																									
Úloha 1.6	1,5pb	Výpočet transmitancie pripravených štandardov, hmotnostnej koncentrácie chrómu ($\text{mg} \cdot \text{dm}^{-3}$) a koncentrácie ($\text{mmol} \cdot \text{dm}^{-3}$) $c = \frac{c_m}{M} = \frac{1,5 \times 10^{-3} \text{ mg dm}^{-3}}{400,14 \text{ mg mmol}^{-1}} = 0,0037 \text{ mmol} \cdot \text{dm}^{-3}$ $T = 10^{-A} = 10^{-0,162} = 0,689$ <table border="1"> <tbody> <tr> <td>Koncentrácia ($\text{mg} (\text{Cr}(\text{NO}_3)_3 \cdot 9\text{H}_2\text{O})/\text{dm}^{-3}$)</td> <td>1,5</td> <td>1</td> <td>0,5</td> <td>0,1</td> </tr> <tr> <td>Koncentrácia ($\text{mg} (\text{Cr})/\text{dm}^{-3}$)</td> <td>0,1949</td> <td>0,1299</td> <td>0,0650</td> <td>0,0130</td> </tr> <tr> <td>Koncentrácia ($\text{mmol} \cdot \text{dm}^{-3}$)</td> <td>0,0037</td> <td>0,0025</td> <td>0,0012</td> <td>0,0002</td> </tr> <tr> <td>Absorbancia</td> <td>0,162</td> <td>0,106</td> <td>0,054</td> <td>0,011</td> </tr> <tr> <td>Transmitancia</td> <td>0,689</td> <td>0,783</td> <td>0,883</td> <td>0,975</td> </tr> </tbody> </table>	Koncentrácia ($\text{mg} (\text{Cr}(\text{NO}_3)_3 \cdot 9\text{H}_2\text{O})/\text{dm}^{-3}$)	1,5	1	0,5	0,1	Koncentrácia ($\text{mg} (\text{Cr})/\text{dm}^{-3}$)	0,1949	0,1299	0,0650	0,0130	Koncentrácia ($\text{mmol} \cdot \text{dm}^{-3}$)	0,0037	0,0025	0,0012	0,0002	Absorbancia	0,162	0,106	0,054	0,011	Transmitancia	0,689	0,783	0,883	0,975
Koncentrácia ($\text{mg} (\text{Cr}(\text{NO}_3)_3 \cdot 9\text{H}_2\text{O})/\text{dm}^{-3}$)	1,5	1	0,5	0,1																							
Koncentrácia ($\text{mg} (\text{Cr})/\text{dm}^{-3}$)	0,1949	0,1299	0,0650	0,0130																							
Koncentrácia ($\text{mmol} \cdot \text{dm}^{-3}$)	0,0037	0,0025	0,0012	0,0002																							
Absorbancia	0,162	0,106	0,054	0,011																							
Transmitancia	0,689	0,783	0,883	0,975																							
Úloha 1.7	1pb	Výpočet hodnoty molárneho absorpčného koeficienta ϵ_λ $\epsilon_\lambda = \frac{A}{l \times c} = \frac{0,162}{1 \text{ cm} \times 0,0037 \times 10^{-3} \text{ mol dm}^{-3}}$ $\epsilon_\lambda = 43\,784 \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1} \text{ cm}^{-1}$																									
Úloha 1.8	1,5pb	Kalibračná čiara je závislosť $A=f(c)$ (Na zakreslenie grafu môžete použiť milimetrový papier alebo počítačový program, napr. Excel)																									

		kalibračná čiara
Úloha 1.9	1pb	Odčítaním z kalibračnej čiary $c = 0,00095 \text{ mmol.dm}^{-3}$, čo predstavuje $0,049 \text{ mg Cr}$ v jednej tabletky Výpočet cez ϵ_λ $c = \frac{A}{l \times \epsilon_\lambda} = \frac{0,04}{1 \text{ cm} \times 43784 \text{ dm}^3 \text{ cm}^{-1} \text{ mol}^{-1}} = 9,13 \times 10^{-7} \text{ mol dm}^{-3}$ $c = 0,00091 \text{ mmol dm}^{-3}$ $c_m = c \times M_{Cr} = 0,047 \text{ mg}$ v jednej tabletky
Úloha 1.10	1pb	Výpočet absorbančie a transmitancie $T = 100\% - x\%$, ak x je % absorbovaného žiarenia
Úloha 1.11	0,5pb	Absorbuje žltozelenú farbu
Úloha 1.12	1pb	Výpočet množstva Cr, ktoré môžeme stanoviť $c = \frac{A}{l \times \epsilon_\lambda} = \frac{0,005}{1 \text{ cm} \times 43784 \text{ dm}^3 \text{ cm}^{-1} \text{ mol}^{-1}} = 1,14 \times 10^{-7} \text{ mol dm}^{-3}$ $m = c \times V \times M_{Cr}$ $m = 1,14 \times 10^{-7} \text{ mol dm}^{-3} \times 0,05 \text{ dm}^3 \times 51,996 \text{ g mol}^{-1} = 0,206 \mu\text{g}$
Úloha 2.1	1pb	$\text{Mg}^{2+} + \text{H}_2\text{Y}^{2-} \rightarrow \text{MgY}^{2-} + 2\text{H}^+$ $\text{Cr}^{3+} + \text{H}_2\text{Y}^{2-} \rightarrow \text{CrY}^- + 2\text{H}^+$

Úloha 2.2	1pb	Výpočet presnej koncentrácie štandardného roztoku $c_{MgSO_4 \cdot 7H_2O} = \frac{m_{MgSO_4 \cdot 7H_2O}}{V_{MgSO_4 \cdot 7H_2O} \times M_{MgSO_4 \cdot 7H_2O}}$ $c_{MgSO_4 \cdot 7H_2O} = \frac{0,4979 \text{ g}}{0,2 \text{ dm}^3 \times 246,47 \text{ g mol}^{-1}} = 0,0101 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$
Úloha 2.3	1pb	Výpočet presnej koncentrácie chelatónu 3 $n_{CH_3} = n_{MgSO_4 \cdot 7H_2O}$ $n_{MgSO_4 \cdot 7H_2O} = c_{MgSO_4 \cdot 7H_2O} \times V_{MgSO_4 \cdot 7H_2O}$ $n_{MgSO_4 \cdot 7H_2O} = 0,0101 \text{ mol dm}^{-3} \times 0,025 \text{ dm}^3 = 0,000252 \text{ mol}$ $c_{CH_3} = \frac{n_{CH_3}}{V_{CH_3}} = \frac{0,000252 \text{ mol}}{0,0261 \text{ dm}^3} = 0,0097 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$
Úloha 2.4	0,5pb	Výpočet návažku chelatónu 3 $m_{CH_3} = c_{CH_3} \times V_{CH_3} \times M_{CH_3} =$ $m_{CH_3} = 0,01 \text{ mol dm}^{-3} \times 0,25 \text{ dm}^3 \times 372,24 \text{ g mol}^{-1} = 0,9306 \text{ g}$
Úloha 2.5	1,5pb	Výpočet hmotnostnej koncentráciu Cr^{3+} priamou titráciou $n_{CH_3} = n_{Cr^{3+}} \text{ v } 25 \text{ cm}^3$ $n_{Cr^{3+}} = c_{CH_3} \times V_{CH_3} = 0,0097 \text{ mol dm}^{-3} \times 0,0087 \text{ dm}^3 = 0,0844 \times 10^{-3} \text{ mol}$ $n_{Cr^{3+}} = 0,00338 \times 10^{-3} \text{ mol v } 1 \text{ cm}^3$ $c_m(Cr^{3+}) = n \times M = 0,00338 \text{ mol} \times 10^{-3} \times 51,996 \text{ g mol}^{-1} = 0,1755 \text{ mg v } 1 \text{ cm}^3$
Úloha 2.6	1,5pb	Výpočet hmotnostnej koncentráciu Cr^{3+} spätnou titráciou $n_{Cr^{3+}} = n_{CH_3} - n_{MgSO_4 \cdot 7H_2O}$ $n_{Cr^{3+}} = c_{CH_3} \times V_{CH_3} - c_{MgSO_4 \cdot 7H_2O} \times V_{MgSO_4 \cdot 7H_2O}$ $n_{Cr^{3+}} = 0,0097 \text{ mol dm}^{-3} \times 0,020 \text{ dm}^3 - 0,0101 \text{ mol dm}^{-3} \times 0,011 \text{ dm}^3$ $n_{Cr^{3+}} = 0,0829 \times 10^{-3} \text{ mol v } 25 \text{ cm}^3$ $n_{Cr^{3+}} = 0,00332 \times 10^{-3} \text{ mol v } 1 \text{ cm}^3$ $c_m(Cr^{3+}) = n \times M = 0,1724 \text{ mg v } 1 \text{ cm}^3$
Úloha 2.7	1,5pb	$c_{NH_4Cl} = \frac{m_{NH_4Cl}}{V_{NH_4Cl} \times M_{NH_4Cl}} = \frac{12 \text{ g}}{0,2 \text{ dm}^3 \times 53,491 \text{ g mol}^{-1}} = 1,1217 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$ $c_{NH_4OH} = \frac{\rho \times V(\text{pip.}) \times w}{M_{NH_4OH} \times V(\text{roz.})} = \frac{0,907 \text{ g cm}^{-3} \times 88 \times 0,25 \text{ dm}^3}{17,03 \text{ g mol}^{-1} \times 0,2 \text{ dm}^3} = 5,86 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$ $pK_B = -\log K_B = -\log 1,8 \times 10^{-5} = 4,74$ $pH = 14 - pK_B - \log \frac{c_S}{c_B} = 14 - 4,74 - \log \frac{1,12}{5,86} = 9,98$

Autori: Ing.Daniel Vašš, Ing. Alena Dolanská, Mgr.Miloslav Melník,
Ing.Elena Kulichová, Ing.Martina Gánovská

Recenzenti:

Ing.Daniel Vašš, Ing. Alena Dolanská, Ing.Juraj Malinčík,
Doc.Ing.Boris Lakatoš, PhD., Ing. Martina Gánovská,
Ing.Eva Ludvigová

Redakčná úprava: Ing.Ludmila Glosová (vedúca autorského kolektívu)

Slovenská komisia Chemickej olympiády

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2019